

POHLEDY NA CÍRKEV
– její poslání, situaci
a budoucnost

TOMÁŠ BUTTA

Pohledy na církev – její poslání, situaci a budoucnost

ThDr. Tomáš Butta

Sazba a obálka: Ing. Pavel Blažek, jpb

Jazyková korektura: Mgr. Jana Krajčíříková

Technická spolupráce: Mgr. Jitka Wendlíková,
Bc. Jarmila Brynychová

Tisk: Josef Sedláček Sprint Servis

Počet stran: 104

Vydala Církev československá husitská v edici
Blahoslav

Vydání první Praha 2022

Copyright © Tomáš Butta

ISBN 978-80-7000-186-8

Obsah

Slovo na úvod	5
1. Poslání Církve československé husitské v pohledu jejích učitelů	7
1.1 <i>Poslání církve a tři úřady (služby) Ježíše Krista</i>	<i>7</i>
1.2 <i>Poslání církve se naplňuje v dějinné situaci</i>	<i>9</i>
1.3 <i>Pohledy dvou praktických teologů na Církev československou husitskou</i>	<i>13</i>
2. O členství v církvi	19
2.1 <i>Dva typy vstupování a přijímání do církve</i>	<i>19</i>
2.2 <i>Cesty k aktivnímu členství v církvi</i>	<i>23</i>
3. Výsledky sčítání obyvatel jako odraz působení a života církve	27
3.1 <i>Význam nepovinného údaje o vztahu k náboženství pro společnost a církve</i>	<i>27</i>
3.2 <i>O čem mohou čísla vypovídat? Pokus o předběžnou interpretaci údajů</i>	<i>31</i>
4. Duchovní správa	37
4.1 <i>K charakteristice duchovní správy</i>	<i>37</i>
4.2 <i>Role faráře pro oživení a budování náboženských obcí v čase úbytku členů</i>	<i>42</i>
4.3 <i>Teritoriální a kategoriální pastorační</i>	<i>43</i>
4.4 <i>Situace CČSH s ohledem na charakteristiku jejího pastoračního působení</i>	<i>45</i>

5. Některá živá témata v církvi našich dnů	51
5.1 Organizační uspořádání v církvi	
<i>a Duch Kristův</i>	<i>51</i>
5.2 Aktivita „zdola“	55
5.3 Budovy a pozemky v majetku církve	
<i>a odpovědný přístup k nim</i>	<i>59</i>
5.4 Aktuální otázky spojené s chrámem	
<i>a přírodou</i>	<i>60</i>
6. K situaci křesťanství	65
6.1 Stav křesťanství ve světě a jeho perspektivy	65
6.2 Církevní poměry v České republice	70
6.3 Některé jevy naší doby prostupující	
<i>a ovlivňující církvev</i>	<i>71</i>
6.4 Lhostejnost a sounáležitost s církví	73
7. Pohledy k budoucnosti	75
7.1 Prognózy budoucnosti církví u nás	75
7.2 Exkurz o předpovědích budoucího vývoje	
<i>lidstva</i>	<i>77</i>
7.3 Předjímání budoucností a realizace snů	78
7.4 Uvažování o budoucnosti naší církve	80
7.5 Několik námětů k tomu, aby církev mohla	
<i>plnit své poslání v budoucnosti</i>	<i>87</i>
Z dokumentů a literatury	89

Slovo na úvod

Tato publikace navazuje na předchozí příručky „Pastorační péče v církvi“ (2017), „Témata z duchovenské praxe“ (2018), „Církev mezi tradicí a otevřenou budoucností“ (2019) a „Církev v obzoru budoucnosti“ (2020). Vznikala v letech 2020–2022 jako bezprostřední promýšlení jednotlivých aktuálních otázek týkajících se Církve československé husitské a její úlohy v širších ekumenických, společenských a civilizačních podmínkách.

Obsah jednotlivých kapitol tvoří zpravidla podklady a poznámky k příležitostným referátům, které zazněly na synodách, vikariátních konferencích a při dalších příležitostech, případně byly zveřejněny v podobě článků v církevním tisku.

Ačkoliv se promýšlená témata dotýkají pohledu na křesťanství jako takového, východiskem je prostředí Církve československé husitské. Prakticko-teologický ráz a zacílení této publikace má tak svoji přímou návaznost na učitele Církve československé husitské a jejich dílo, konkrétně na prof. Otto Rutrle-

ho a prof. Milana Salajku, jak je zřejmé hned z úvodní kapitoly o poslání církve.

Pro podrobnější myšlenkové rozvíjení jednotlivých uváděných témat a pohledů je připojen seznam teologické a další literatury i dokumentů, z nichž bylo také v této knížce čerpáno. Vztahují se k tématu církve, buď svým úzkým zaměřením, nebo v širším kontextu naší situace a doby se zřetelem k možnému budoucímu vývoji.

Publikace je předkládána duchovním i laikům jako studijní a pracovní materiál s náměty pro teologickou reflexi naší církevní praxe a ke společným rozhovorům o poslání, situaci a budoucnosti naší služby v církvi. Jsme součástí Božího lidu, a proto se i na nás vztahuje Kristovo povzbuzující slovo a jeho zaslíbení: „Neboj se, malé stádce, neboť vašemu Otci se zalíbilo dát vám království“ (L 12,32).

Listopad L. P. 2022

Tomáš Butta

1. Poslání Církve československé husitské v pohledu jejích učitelů

1.1 Poslání církve a tři úřady (služby) Ježíše Krista

Praktičtí teologové, jak Otto Rutrle, tak Milan Salajka, zdůrazňují, že poslání církve je zásadním způsobem vázáno na Ježíše Krista. Rutrle říká: „Církev koná své poslání, dá-li ve všem svém počínání slovo Kristu“ (*Kapitoly z církevní praxe, cit. s. 23*). Podle Salajky „církev nemůže a nemá mít jinou chartu své existence nežli evangelium samo. Je-li tomu tak, je její základna vyjádřena samotným slovem Ježíše Krista... To vše se dá vyjádřit jen jediným slovem: apoštolát živého evangelia“ (*Podstata a podoba církve, cit. s. 114*). Církvi je dán a svěřen apoštolát. Tento pojem je užíván například v dokumentech II. Vatikánského koncilu ve smyslu apoštolátu duchovních i laiků. V apoštolátu se evangelium naplňuje a spěje ke svému cíli. Nositelem tohoto apoštolátu je a zůstává sám Kristus. Tento apoštolát bývá nazýván „úřadem“ církve, jejím závazkem a její službou (*mandatum, ministerium*).

Ve všech těchto slovech by mělo zůstat zřejmé, že Ježíš Kristus je základ i smysl, dárce i obsah tohoto úřadu. Tzv. úřad církve (*ministerium ecclesiae*) se odvozuje od Ježíše Krista. Na něm samotném byly rozpoznány a vyznány tři úřady: prorocko-učitelský, (vele)kněžsko-obětní a královsko-pastýřský. Tím je podle Salajky dán i program křesťanské církve. Poslání církve a s ním související rozsah činnosti je teologicky vyjádřen právě v nauce o třech úřadech Krista. Trojí tradiční členění činnosti církve je podle tří Kristových služebností či úřadů – učitelského, kněžského a pastýřského. Tento trojí úřad Kristův promýšlel v Církvi československé husitské systematický teolog Zdeněk Trtík. Poukazuje na propojený vztah spásného jednání Krista a existence církve. „Protože Kristova ekklésia v církvi je Kristovým tělem, pokračují Kristovy spásné funkce v životě a poslání církve“ (Trtík Z., *Tři Kristovy „úřady“ v církvi*, cit. s. 162).

Toto trojí tradiční členění bylo uplatňováno jak na evangelické straně v praktické teologii, tak i na katolické ve spojitosti s vědeckou pastorální teologií doby osvícenství od konce 18. století až do poloviny 20. století. V polovi-

ně 20. století v Římskokatolické církvi dochází ke změně paradigmat. Od pojetí zaměřeného na úřad se jako subjekt pastoračního jednání chápe celé společenství církve. Od doby II. Vatikánského koncilu se začal široce uplatňovat druhý model, kdy jsou spatřovány tři základní funkce církve – zvěstování, liturgie a diakonie. Bývá doplňován i o čtvrtou funkci – koinonii. Tento model se projevuje i v ekumenickém hnutí a dialogu, jako je Leuenberské společenství, kde se v dokumentu o církvi uvádějí hlavní úkoly křesťanů: *martyria*, *leiturgia*, *diakonia*. Tyto všeobecně uváděné tři základní funkce či úkony církve mají však také obsahovou vazbu k tradičnímu trojímu úřadu Ježíše Krista. Podstatným kritériem pro praktickou teologii CČSH, kterou představují prof. Rutrle a prof. Salajka, zůstává christonomní východisko poslání a činnosti církve.

1.2 Poslání církve se naplňuje v dějinné situaci

Rutrlovy studie z Náboženské revue a Theologické revue, ve kterých se věnuje poslání církve, pocházejí z různého období, kdy se církev nacházela v zásadní společenské a politické

2. O členství v církvi

2.1 Dva typy vstupování a přijímání do církve

Důležitost členství v církvi, začlenění a aktivního zapojení v místní náboženské organizaci se stává zvlášť aktuálním problémem a živým tématem v naší době, kdy dochází ke všeobecné relativizaci významu institucí a organizací. Vyvstávají mnohé otázky: Potřebuje současný člověk církev – konkrétní organizované společenství? Anebo platí programy „víra bez náboženství“ a „křesťanství bez církve“? Přenášení náboženských aktivit do bezbřehého kyberprostoru přináší další otázky týkající se tradičně a úzce pojatého členství v církvi a jeho povahy.

V minulosti i v naší přítomnosti jsou rozpoznatelné dva typy vstupování a přijímání do církve. Tím prvním typem a způsobem, jak se stát členem křesťanské církve, je, že se člověk do konkrétní církve „narodí“. Rodiče rozhodnou s ohledem na danou rodinnou tradici a místní náboženské prostředí o tom, že jejich dítě bude pokřtěno. Dítě je ke křtu při-

neseno nebo jako již větší přivedeno, ale rozhodují za něho v tomto případě jeho rodiče. Je to označováno jako pasivní nabytí členství. Druhý typ či způsob je naopak aktivním, kdy se člověk jako dospělý rozhodne sám pro konkrétní náboženské vyznání a konkrétní církev, do které chce vstoupit a stát se jejím členem. V historii křesťanství ve většinových lidových církvích – pravoslavných, římskokatolické, evangelických i dalších – dlouhou dobu převažoval první typ. Vstup do církve je spojen se křtem nemluvněte či dítěte a koná se na základě víry rodičů v zastoupení dítěte. Druhý typ je charakteristický pro rané křesťanství a později pro vyznavačské církve, jakou byla Jednota bratrská v české reformaci a ve světové reformaci novokřtěnci. Vstup do církve je v tomto případě určován osobním rozhodnutím a pojí se s přijetím křtu v dospělosti. Jestliže první typ je znehodnocován formalismem, kterým může být až povrchně samozřejmé přejímání náboženské tradice, pak ovšem druhý typ může naopak získat rysy sektářství a příliš velkého subjektivismu.

V Církvi československé husitské se v průběhu její dějinné cesty můžeme setkat s obo-

3. Výsledky sčítání obyvatel jako odraz působení a života církve

3.1 Význam nepovinného údaje o vztahu k náboženství pro společnost a církev

Český statistický úřad zveřejnil v roce 2022 na jaře výsledky sčítání obyvatel v České republice, které proběhlo v roce 2021. Toto sčítání probíhá od roku 1991 vždy po deseti letech. Obsahuje také dotaz, který se týká vztahu občanů k náboženství. Tato kolonka byla nepovinná a mnozí využili právo ji nevyplnit z různých důvodů – z obav před možným zneužitím až po lhostejnost.

I když se jedná o nepovinný údaj, přesto se využívá, když se hovoří o některé z církví a uvede se například v médiích, kolik se k ní hlásí členů. Výsledky však nemají vliv například na financování církví, které je řešeno podle zákona z roku 2012 a smlouvy se státem jiným způsobem. Přesto počet přihlášených signalizuje určitý společenský vliv konkrétní církve, ale i křesťanů v jejich celkovém souhrnu. Podle výsledků v roce 2021 se k církvím a náboženským společnostem z celkového počtu obyva-

tel 10 524 167 hlásí 1 374 285 obyvatel, z toho k Církvi římskokatolické 741 019, k Českobratrské církvi evangelické 32 577 a k Církvi československé husitské 23 610. Stoupl počet členů pravoslavné církve (v roce 2011 se jich přihlásilo 20 533 a v roce 2021 40 681), ale jedná se většinou o přistěhovalé věřící jiné národnosti, než je česká.

Křesťanské církve jsou z hlediska těchto výsledků považovány za „menšinu“. Je to jistým paradoxem, kdy se zdůrazňují křesťanské základy naší evropské kultury a civilizace, a přitom křesťané v naší zemi tvoří menšinu. Přesto mají církve prostor pro své působení ve veřejnosti, včetně veřejnoprávních médií. Církve si sice vedou své vlastní statistiky, ale rozhodující je, kdo se při sčítání obyvatel k církvi skutečně přihlásí. O „dobrovolném“ údaji se vedla diskuse. Představitelé Církve římskokatolické vyslovovali názor, že by se měl tento údaj vypustit. Naše církev zastoupená ústřední radou napsala Českému statistickému úřadu své stanovisko, že údaj by měl být buď povinný, nebo má být vypuštěn. Nakonec se v politickém prostředí „nepovinný údaj“ o náboženství prosadil s tím, že by bylo škoda, aby Česká republika

4. Duchovní správa

4.1 K charakteristice duchovní správy

Pojem „duchovní správa“ se vztahuje k vlastnímu poslání církve, které má duchovní, náboženskou a pastorační povahu a má vazbu na Ježíše Krista a jeho autoritu a činnost Učitele, Kněze a Pastýře. „Duchovní správa“ se neztožňuje se „správou církve“ v obecném a nejširším významu, neboť do správy církve náleží záležitosti personální, organizačně právní, hospodářské i kázeňské, jako je kárné řízení. V těchto uvedených oblastech správy církve v nejširším pojetí nerozhodují v naší církvi jen biskupové nebo kněží, ale nezastupitelné místo ve spolurozhodování mají mít laici – zástupci věřících z náboženských obcí. Na druhou stranu v církvi všechno tomuto duchovnímu poslání a nejvyšší autoritě Krista či Kristova ducha má sloužit, jak majetek, tak organizace, personální rozhodování, tak i tvorba a uplatňování řádů, právo a kázeň.

Duchovní správa je obsáhlou soustavou konkrétních úkolů a rozdělené odpovědnosti, vztahující se k poslání církve danému Ježíšem Kristem. Duchovní správa není tedy jen záleži-

tostí organizačně-sociální, ale je předně spirituálně teologického rázu. Otázkou je, co se dá považovat za „nadčasové“, trvalé a nepominutelné, za podstatné a základní, co vychází z poslání daného Kristem, a co naopak podléhá nezbytným proměnám a změnám, ke kterým dochází ve společnosti a lidském životě. Stále je potřebné klást si otázku, co je posláním církve, v čem je církev jedinečná a nezastupitelná a v čem je blízká a podobná jiným organizacím, institucím a aktivitám. Nejde jen o to přizpůsobovat se za každou cenu změnám, které ve společnosti probíhají, ale naplňovat vlastní poslání. Na druhou stranu naplňovat Kristovo poslání není možné bez porozumění změnám, k nimž dochází, a znalosti situace a podmínek života lidí a jejich vnímání a prožívání skutečnosti.

Někteří hovoří o konci tzv. teritoriální pastorace souvisle pokrývající určitá území. Místo toho se těžiště činnosti církve má přesunout do kategoriální externí pastorace. Farář, duchovní, kazatel, pastorační pracovník bude sloužit lidem ve společnosti, nebude se jen zaměřovat na věřící členy v náboženské obci. Ukazuje se však, že sloužit jako kaplan v nároč-

ných oblastech ve společnosti vyžaduje zázemí a oporu živého sboru – v konkrétním místě, v konkrétním společenství lidí, žijících vírou. A také je zřejmé, že kategoriální externí pastore se vztahuje na zcela konkrétní místo – vojenský útvar, nemocnici, věznic, školu apod. Prognózy budoucnosti předvídají, že se v informační technologické společnosti bude stále více přesouvat život z fyzické reality do virtuální reality. Kristova inkarnace – „vtělení“ nás křesťany přivádí k uvědomování si významu fyzické reality a této země jako místa společného života. Teritoriální pastore se týká doslova země, konkrétního prostoru a místa. Nestává se teritoriální pastore naopak novou výzvou v situaci, kdy má zcela zásadní význam ekologie, vztah lidí k zemi a životnímu prostředí?

Další otázkou týkající se budoucnosti církve je, zda bude církev bez kněží, kde si věřící budou svůj náboženský život utvářet sami. Od počátku naší církve má kněz v její organizační stavbě důležité místo a specifické liturgické, svátostné a pastorační funkce. Jaká bude role faráře v měnící se společnosti? Budou se faráři věnovat stále více světským aktivitám a zaměstnáním a laici se naopak budou více

5. Některá živá témata v církvi našich dnů

5.1 Organizační uspořádání v církvi a Duch Kristův

V naší společnosti je patrná nedůvěra vůči církvím jako organizacím, institucím. Tato nedůvěra podle sociologa prof. Z. Nešpora nespočívá ani s náboženským přesvědčením ani s členstvím samotným. Podle průzkumu třetina římských katolíků má velmi malou nebo zcela žádnou důvěru ve svoji církev a totéž platí i pro ostatní vyznání. Výzkum ukázal největší počet „nedůvěřivců“ a „nespokojenců“ v Církvi československé husitské, avšak vzhledem k malému počtu respondentů není tento údaj dostatečně hodnověrný. Prof. Tomáš Halík se zaměřuje na hledající a věřící za hranicemi instituční církve.

Organizace a instituce je však součástí každé lidské společnosti a lidského seskupení, aby mohlo existovat a fungovat, potřebuje organizovanost a instituční prvky. Instituční prvky jsou nezbytné i pro církve žijící a působící v tomto světě. Mohou se vyskytovat tendence

popírat smysluplnost organizace a hledat jiný model církve jako určitého zájmového seskupení. Zájmové společenství je sice zábavnější a kolegiálnější, ale na druhé straně lidé v něm pociťují menší odpovědnost.

Organizace znamená nejen společně sdílený zájem, ale i odpovědnost. V případě církve je tím dané její poslání, ale i společně nesená odpovědnost. Skutečná autorita spočívá v převzetí odpovědnosti. Jestliže naše církev má od počátku zřetelnou organizační stavebnost, tak to současně znamená vědomí odpovědnosti, se kterou má být rozhodování i v církvi spojeno. Samo členství – uskutečňované, má být a je výrazem odpovědnosti v ochotě přijmout úkol a službu zvolením v orgánu náboženské obce. Organizační struktura církve vyznačuje oblasti odpovědnosti v náboženské obci, v diecézi a celku církve.

Ideálem je v církvi takové uspořádání, které by se blížilo Božímu království naplněnému dokonalým společenstvím lásky. Ale lidé nejsou mnohdy pro Boží království ani zralými ani připravenými. V křesťanských církvích se setkáváme s různými organizačními podobami – výrazně hierarchickými monarchickými,

episkopálními nebo demokratickými, které jsou označovány jako presbyterní ve smyslu autority a odpovědnosti volených laiků z obcí. Řád a organizační stavebnost vyjadřuje určité teologické pojetí a sebe pochopení církve.

V Církvi československé husitské hovoříme o presbyterním uspořádání s episkopálními prvky. To znamená, že nositelem autority je Boží lid jako celek, včetně laiků, mužů i žen. Biskupové mají funkci pastýřů a nemohou rozhodovat sami bez laiků. Monarchie a hierarchie je vlastní Církvi římskokatolické. I když vidíme, že v současné Církvi římskokatolické v rámci synodálního procesu zahájeného v říjnu roku 2021 má být posílen význam laiků. V protestantských církvích jsou součástí organizační struktury demokratické prvky, které mají odrážet novozákonní bratrství. S hledáním dokonalého modelu uspořádání se setkáváme u řeckých filozofů, například u Aristotele. Aristoteles mluví o monarchii, aristokracii a demokracii. Každý z těchto tří způsobů vládnutí má v sobě rizika. Monarchie může vést k tyranii, aristokracie k oligarchii a demokracie k anarchii (*Aristoteles, Etika Nikomachova*, s. 193–194).

6. K situaci křesťanství

6.1 Stav křesťanství ve světě a jeho perspektivy

Podle statistik počet křesťanů ve světě roste. Tento růst a zvyšující se počet je dán růstem populace v rozvojových zemích. Lze však v budoucnosti očekávat, že podobný vývoj, který provázel sekularizaci Evropy, nastane s jistým zpožděním i v ostatních kontinentech, včetně rozvojových. Římskokatolická církev ztratila množství členů v tradičně nejkatoličtějších zemích Evropy a Latinské Ameriky. K odklonu od církve dochází v Polsku a tyto tendence jsou patrné i na Slovensku, které platilo vždy za silně religiózní a tradičně katolické. Situaci církve popisuje prof. Tomáš Halík v knize „Odpovědně křesťanství“, k jevům provázejícím krizi církve patří ubývání zájmu o duchovenské povolání – kněžství a řeholní život – a zmenšující se celá síť farní správy. Tradicionalismus není podle Halíka řešením, neboť jen oddaluje krizi.

Podle Halíka je určitým řešením hledání nového modelu pastorační odlišného od modelu územní (teritoriální) duchovní správy.

Při úbytku kněží se má klást důraz na větší zapojení laiků, mužů a žen do života a aktivit církve. Lze uvažovat i o spojení kněžské služby s civilním povoláním. K obnově a proměně Církve římskokatolické má přispět i model synodality, decentralizace církve, prosazovaný papežem Františkem. Halík si však klade i otázku: Je možné zabránit tomu, aby se nová reformace, která se stále zřetelněji jeví jako potřebná odpověď na současný stav církve, obešla bez schismatu? (*Halík T., Odpoledne křesťanství*, s. 93). Křesťanství budoucnosti by se nemělo proměnit v politickou ideologii ani ve vágní spiritualitu, rozplývající se v ezoterice. Tento svět nepotřebuje „křesťanskou říši, ani křesťanskou ideologii“, přínosem může být jen křesťanství ekumenicky otevřené a připravené ke službě všem potřebným. Vizí budoucnosti podle papeže Františka je „univerzální bratrství“. Papež František rozvíjí motivy II. Vatikánského koncilu o hodnotě a důstojnosti člověka. Velkou vizí bratrství přináší ve své „Všeobecné poradě o nápravě věcí lidských“ Jan Amos Komenský, který vychází podobně jako papež František z křesťanských východisek.

Podle C. G. Junga má křesťanství před sebou novou budoucnost. Nikoli křesťanství jako takové, ale jeho dosavadní pojetí a interpretace s ohledem na dnešní světové poměry jsou zastaralé. „Křesťanský symbol je živoucí jso-ucno, jež v sobě má zárodky k dalšímu vývoji. Může se dále rozvíjet a záleží jen na tom, zda se rozhodneme pro to, abychom o křesťanských pokladech znovu a poněkud důkladněji přemýšleli. To ale nutně vyžaduje zcela jiný vztah k jednotlivci, to je k mikrokosmu našeho bytostného Já, než jaký jsme dosud měli“ (C. G. Jung, *Přítomnost a budoucnost*, s. 52–53). Křesťanství nebude již masovou záležitostí, ale význam bude mít každý jednatlivec.

Budoucnost církve spočívá do velké míry ve schopnosti vést dialog uvnitř církve i navenek se společnostmi. Budoucnost křesťanství a církve spočívá také na tom, jak dokáže oslovit „bývalé křesťany“, to znamená oslovit ty, kteří se s církví z různých důvodů rozešli. Podle Anselma Grüna rozhodující bude, zda se církvi podaří s těmito lidmi znovu navázat dialog. Kdyby se k nim církev obrátila zády, stala by se sektou. Nejde o to je přilákat za každou cenu do dnes existující církve. Jde o to oboha-

tit poklad víry o zkušenost těchto „ztracených synů a dcer“ (Halík T.; Grün A., *Život bez Boha*, s. 212–213.).

Euroamerická kultura v novověkých dějinách prošla procesem sekularizace. Tento proces nastolil konflikt mezi kulturou a církví a přinesl jejich vzájemné hluboké odcizení. Profesorka filozofie a věřící katolička Chantal Delsolová vydala v roce 2021 knihu s názvem „Konec křesťanství“. Společnost se podle ní částečně vrací k předkřesťanské pohanské kultuře. V jejím pohledu vyjádřeném v jednom z rozhovorů bude církev v budoucnosti existovat, ale bez zřetelnějšího vlivu na kulturu. „Církev samozřejmě nemusí být silná, aby mohla existovat a uplatňovat svůj vliv. Křesťané věří, že církev je věčná, ale v jednotlivých stoletích může mít velmi omezenou velikost. Církev zůstane a bude formovat lidi. Nebude však existovat široce založená křesťanská kultura“ (*Universum* 2022 č. 2, cit. s. 32). „Církev se stane malým okrajovým hnutím, a nemyslím si, že je to špatně. Vytváří to prostor pro stanovení správných priorit. Být solí země ve vši pokoře. Můžeme být příkladem trpělivosti, ohleduplnosti a pokorné lásky“ (cit. s. 32).

7. Pohledy k budoucnosti

7.1 Prognózy budoucnosti církví u nás

Podle sociologické prognózy bude v budoucnosti v našem státě Římskokatolická církev jako jediná svým charakterem „lidová“ (Nešpor Z., *Česká a slovenská religiozita po rozpadu společného státu*, s. 86). Bude pokrývat celek České republiky, která jinak bude sekularizovaná i individuálně nábožensky pluralitní. Ostatní církve, včetně Českobratrské církve evangelické a Církve československé husitské, budou jen v určitých oblastech a v některých částech republiky zcela vymizí.

Malé církve však nemají tendenci růst, ale ještě více se zmenšovat. Proto nemůže být pro naši církve „ideálem“ podobat se tzv. „malým církvím“ jako například Starokatolické církvi nebo Metodistické církvi evangelické.

Jako řešení, jak čelit úbytku členů a ztrátě postavení ve společnosti, se v budoucnosti jeví spojování církví – například ČCE a CČSH, případně „spojení“ či „návrat“ do Římskokatolické církve, když by uskutečnila zásadní reformy a kdyby v ní došlo k hlubší proměně od katolicismu k široce pojaté katolicitě. To

jsou hypotézy, ale trend je spíše opačný. Vznikají stále nové církve a náboženské skupiny, uvnitř jednotlivých církví existuje napětí, některé stávající církve se rozdělují. Křesťanství bohužel není v současném světě spojujícím a stmelujícím elementem, jak dokládá válka na Ukrajině, vedená křesťanským národem proti křesťanskému národu.

Církev může v budoucnosti žít v ještě extrémnějších podmínkách civilizačního konfliktu, ekologické a sociální krize, kdy půjde o přežití a zajištění základních potřeb k životu, jako je voda, potraviny, energie. Ale i v takových situacích má církev plnit své poslání, jak v individuálních krizích, ale i v sociálních krizích má doprovázet a povzbuzovat evangeliem naděje a pokoje. Církev jako eschatologické společenství má být aktivní v proměnách světa směrem k budoucnosti a má vnášet hodnoty evangelia, ať přichází vhod nebo nevhod, v době klidné a příznivé, ale i těžké a zdánlivě bezvýchodné. Budoucnost církvi zajišťuje její věrnost Kristu.

a nedokonalost náležíme Kristu jako jeho lid. Žít s církví a v církvi není možné bez této víry. K této víře patří i jistota, že církev není plně v našich rukách, tak jako ani budoucnost není v našich rukách, ale je v milostivých rukách Božích (Ř 8,38-39).

7.5 Několik námětů k tomu, aby církev mohla plnit své poslání v budoucnosti

Předpokladem pro rozvíjení církve je, aby byl dostatečný počet duchovních, těch, kteří přijali bytostně za svoji věc Kristův úkol sloužit pro církev a v církvi, která je jeho tělem.

Dalším předpokladem je dostatečný počet členů – věřících křesťanů a náboženských obcí, kde se tvoří živá společenství.

Dále to je kombinace teritoriální pastorače a kategoriální pastorače. Církev nemůže pro službu ve společnosti zapomenout budovat sebe sama a současně se nemůže uzavřít před světem. Někteří duchovní se budou věnovat jen jedné z oblastí – buď farářské službě, nebo duchovenské péči ve specifické oblasti, jiní v kombinaci obojímu.

Katechetická práce s dětmi a mladou generací je investice do budoucnosti církve.

Budoucnost spočívá i v dostatečném počtu vlastních budov, jejich využití a dostatečném ekonomickém zázemí pro soběstačnost i diakonii a sociální práci.

Budoucnost bude mít církev, která bude brát zřetel na svůj celek, ve světě rozdělení a individualizace bude pěstovat vědomí celku a vzájemnosti, kterou dokládá její vztah ke Kristu. Budoucnost církve spočívá ve schopnosti slyšet Boží slovo stále novým způsobem a s vděčností je přijímat, ať již navenek bude mít církev jakoukoliv podobu.